

Palma 2018

FERRAN CARRERAS

SUMARI FILOSOFIA CURS 2018-2019

Introducció.....	3
1. Adequació dels objectius i continguts de l'àrea	5
2. Desplegament continguts i competències bàsiques.....	15
3. Seqüenciació global dels continguts eticofilosòfics	17
4. Metodologia i recursos.....	18
5. Distribució espai-temps	25
6. Plantejaments avaluatius generals	29
7. Procediments d'avaluació i recuperació	34
8. Estàndards d'aprenentatge i criteris avaluació	37
9. Adaptacions alumnat NESE	44
10. Activitats complementàries	46
11. Seguiment de la Programació	47
12. Prevenció de violències	48
Reflexions finals	48

* * * *

Introducció

Per tal de concretar aquest disseny (sempre provisional i, per tant, permanentment revisable), s'ha escollit de focalitzar-ne els continguts de programació de l'especialitat de Filosofia en l'àmbit motivacional específic dels atletes de l'IES CTEIB: **L'esport i els seus valors universals.**

Els motius d'aquesta decisió estan relacionats amb la necessitat de vehicular la major part de demandes que els estudiants tenen pel que fa a l'esport (sovint urgents i explícites) cap els continguts que posteriorment es presenten a les matèries de *Filosofia* (primer i segon de Batxillerat) i *Valors ètics* (de 3r i 4t d'ESO), respectivament.

Considerem que ambdós són imprescindibles per a una adequada comprensió de la Filosofia, de la qual l'Ètica i l'esport en són eixos vertebradors en aquesta Programació Didàctica.

Partim d'una premissa bàsica: l'Educació eticofilosòfica i l'esport esdevenen una de les grans fites educatives transversals, comuns a moltes àrees curriculars (no exclusivament de la Filosofia) i, en conseqüència, de tots els professors d'aquest IES CTEIB, i no només responsabilitat del professor de Filosofia.

Per tant, aquesta Programació no només abasta les intencions educatives d'un únic grup-aula a càrrec d'un únic professor, sinó que també vol coresponsabilitzar de l'acció educadora a la totalitat del IES CTEIB a través de la Comissió de Coordinació Pedagògica CCP, de la concreció d'intencions col·lectives a la PGA, a través del Claustre, etc. des del moment que tots i totes assumim com a propis els objectius cara a una *educació en valors esportius*.

Al mateix temps, és un conjunt de continguts i activitats d'aprenentatge dirigits a formar "*bons ciutadans*"; és a dir, a

contribuir a fer persones competents des del punt de vista social; capaces de conuiuere en democràcia, actuar de manera responsable i col·laborar amb els altres pel bé de la col·lectivitat. Creiem que la Filosofia i l'Ètica hi poden ajudar decisivament. Per tots aquests motius, i pel seu caràcter transversal que té la filosofia i l'ètica, ens ha semblat important centrar la programació en aquest eix motivacional com són els valors inherents a l'esport, nascuts a Olímpia, Grècia, fa més de dos mil sis-cents anys.

Finalment, cal dir que la distribució horària del Departament queda enguany fixada de la manera següent:

Distribució horària Departament de Filosofia. Curs 2018-2019			
ESO <i>Valors ètics</i>	3r A	Professor DH*	1 sessió setmanal
	3r B	Professor DO*	1 sessió setmanal
ESO <i>Valors ètics</i>	4t A	Professor EF*	1 sessió setmanal
	4t B	Professor DH*	1 sessió setmanal
	4t C	Professor EF*	1 sessió setmanal
BATXILLERAT <i>Filosofia I</i>	1r A	Professor Filosofia	3 sessions
	1r B	Professor Filosofia	3 sessions
BATXILLERAT <i>Filosofia II</i>	2n A	Professor Filosofia	3 sessions
	2n B	Professor Filosofia	3 sessions
BLOCS <i>Filosofia I i II</i>	Bloc 2	Professor Filosofia	3 sessions
	Bloc 3	Professor Filosofia	3 sessions
TOTAL			23 sessions

*DH: Departament d'història; DO: Departament d'Orientació; EF: Departament d'Educació Física

Ferran Carreras
Subcap del departament de Filosofia
IES CTEIB
Palma, Octubre de 2018

* * * *

1. Adequació dels objectius de l'àrea de Filosofia i Ètica

Aquesta àrea es presenta al currículum bàsic com *un contínuum*, els continguts i objectius de la qual s'introdueixen ja des de Primària (*Valor Ètics*), continuant a tercer d'ESO i quart d'ESO, i seguint amb la matèria de *Filosofia* (que serà obligatòria per el curs 2019-2020) a 4t d'ESO.

Ulteriorment, aquesta àrea prossegueix als estudis post-obligatoris a través de la matèria de *Filosofia* a primer de Batxillerat, i d'*Història de la Filosofia* a segon de Batxillerat. En conseqüència, no estem parlant de discontinuïtat temàtica des de nivells escolars del tot separats, sinó d'un *contínuum* de continguts i objectius, les competències bàsiques de les quals formen un tot inseparable acumulatiu dins el nostre sistema educatiu.

PRIMÀRIA Valors ètics	ESO Valors ètics	BATXILLERAT Filosofia I i II
-----Contínuum -----		

A més dels anteriors arguments, n'hi ha tres més de caràcter particular, propis del IES CTEIB, que cal ser explicats: **en primer lloc**, es tracta d'un àrea força procedimental i actitudinal, que permet desplegar el currículum a partir de concrecions en valors positius que prenen l'actualitat de l'esport com a base de treball.

En segon lloc, l'ètica i la filosofia permeten globalitzar continguts i *interseccionar* activitats tot combinant-les amb altres àrees concomitants epistemològicament força properes, com ara l'àrea de Ciències Socials, l'àrea d'Expressió plàstica, o l'àrea d'Activitats Extraescolars, entre d'altres.

Finalment, **en tercer lloc**, l'àrea incorpora un element motivacional intrínsec per a l'alumnat de l'esport, des del moment que capta la seva atenció a través de multitud d'activitats molt més pràctiques que les estrictament sedentàries de paper i bolígraf, a partir de la projecció de pel·lícules, debats, aportació d'experts, projectes de treball, seminaris monogràfics d'estudi, i d'altres metodologies actives, pròpies de la Filosofia i l'Ètica de l'Esport. És a dir: fer *Mens sana in corpore sano*, en paraules del poeta satíric llatí Juvenal.

Objectius generals per al curs 2018-2019

Les intencions de fons per a totes les assignatures, incloses en aquest Departament Didàctic per enguany, són les següents:

- Relacionar els continguts de la filosofia, l'ètica i l'esport cara a mostrar la interrelació dels diversos saber com a factors útils per a la vida quotidiana dels atletes del CTEIB.
- Mostrar una actitud crítica i reflexiva en relació amb les possibilitats i límits de l'activitat de l'home, el coneixement i l'acció humana.
- Conèixer els principals corrents eticofilosòfics i els principals pensadors de la Història de la filosofia, sent-ne capaços d'interpretar-ne les claus principals i aplicar-les a la vida dels estudiants de l'IES CTEIB.

Objectius de la matèria de Filosofia (1r Btx i BLOC 2¹)

Enguany s'imparteix la matèria de primer de Filosofia a Bloc 2, i a 1r de Batxiller. Els objectius els hem sintetitzat en sis i són aquests:

1. Identificar i valorar el sentit dels problemes filosòfics proposats, distingint els conceptes involucrats, i reconèixer el caràcter propi de la filosofia, distingint-la dels altres tipus de sabers i pseudo-sabers.

¹ Nota: Per als estudiants amb més intensificació esportiva, en aquest IES CTEIB es té la possibilitat opcional de cursar el Batxillerat en la modalitat de 3 cursos, repartits en blocs. La matèria de Filosofia I s'imparteix a Bloc 2, i la matèria d'Història de la Filosofia s'imparteix a Bloc 3, respectivament.

2. Adoptar una actitud crítica i reflexiva davant les qüestions teòriques i pràctiques, fonamentant adequadament les idees i les decisions pròpies.
3. Identificar, explicar i usar correctament la terminologia filosòfica bàsica de les diferents disciplines filosòfiques objectes d'estudi.
4. Comentar textos filosòfics, encertant en la identificació dels problemes que plantegen, l'explicació dels termes que usen, explicitant-ne l'estructura i el significat, indicant els arguments utilitzats i les solucions proposades.
5. Utilitzar procediments bàsics per al treball intel·lectual: recerca i selecció d'informació, anàlisi, síntesi, contrast i avaluació crítica, desenvolupant el rigor intel·lectual i la creativitat en el plantejament dels problemes.
6. Expressar el pensament propi, oralment i per escrit, amb rigor, ordre, claredat, coherència i creativitat, argumentar-lo de manera coherent, i contrastar-lo amb altres posicions i argumentacions.

Com es pot observar, es tracta d'intencions educatives molt concretes, que prenen com a objectius principals l'assoliment de competències bàsiques per a l'exercici del pensament crític i autònom, de forma que les teories i els conceptes eticofilosòfics són només una excusa per a l'exercici d'un *acte racional lliure, exhaustiu i emancipatori*. És a dir: més que no pas *saber* filosofia, volem que els estudiants *aprenquin a filosofar*; això és, pensar sistemàticament amb rigor sobre si mateixos i sobre el seu voltant. La matèria disposa de 3 sessions setmanals de 50' minuts: dues hores i mitja reals.

Continguts seqüenciats de Bloc 2 i 1r de Filosofia

Els blocs que es detallen a continuació **NO** coincideixen amb la distribució temporal que es detalla en el Decret de Currículum de les Illes Balears, atès que s'han reordenat temporal de manera diferent atesa la idiosincràsia del nostre alumnat esportista i la tipologia d'aquest IES. Són aquests sis blocs generals (el llibre manual² que es fa servir a l'aula, com a text de referència, i escrit pel propi professor membre del Departament) que segueix aquesta estructura:

² Nota: es tracta d'un llibre de 178 pàgines escrit expressament per a aquest Centre, publicat per Edicions Talaiots, i detallat a l'apartat 4, *metodologia i recursos* d'aquesta Programació, pàg. 22.

Bloc 1. El saber filosòfic

- Filosofia, ciència i altres models de saber: caracterització de la filosofia i de la ciència com a formes de coneixement, diferents del saber ordinari, els mites, les supersticions, les religions i les ideologies i les pseudo-ciències.
- Les preguntes i els problemes de la filosofia: identificació i plantejament d'alguns problemes fonamentals de la filosofia i de les seves principals solucions.
- Periodificació històrica de la filosofia i eixos bàsics.

Bloc 2. L'ésser humà: persona i societat

- La dimensió biològica: evolució, hominització i qüestions filosòfiques que susciten. Creacionisme i evolucionisme.
- La dimensió cultural i social. Natura i cultura. Individu i societat.
- Relació lingüística i simbòlica del subjecte amb el món.
- Concepcions filosòfiques de l'ésser humà. Dualisme i monisme.
- Les preguntes i els problemes de la filosofia: identificació i plantejament d'alguns problemes fonamentals de la filosofia i de les seves principals solucions.

Bloc 3. Física i Metafísica

- Origen de la física. Cosmologia aristotèlica i ptolemaica
- Antropocentrisme i Geocentrisme.
- Origen i conceptualització de la metafísica.
- Metafísiques materialistes
- Metafísiques espiritualistes.
- Principals crítiques contemporànies a la Metafísica.

Bloc 4. Epistemologia, Lògica i Filosofia de la ciència

- L'origen i els límits del coneixement científic
- Llenguatge i lògica. Teoria i pràctica de l'argumentació.
- La filosofia com a racionalitat teòrica: veritat i realitat

Bloc 5. Filosofia política i filosofia moral

- Els fonaments de l'acció moral: llibertat i responsabilitat.
- Les teories ètiques davant els reptes de la societat actual.
- Ètica cívica o ètica de mínims i ètiques de màxims. Dret i moral.

Els cinc blocs es poden sintetitzar en *quatre eixos centrals*: 1. Ésser humà, 2. Realitat, 3. Coneixement i 4. Societat. La distribució seqüenciada per a tot el curs de primer i bloc 2 és la següent:

1r trimestre (setembre-desembre 2018)			
BLOC 1 i 2			
<i>Saber filosòfic</i>	<i>Estudi de l'home físic</i>	<i>Estudi de l'Home social</i>	<i>Estudi de l'home filosòfic</i>
-Què és la Filosofia? -Hi ha diversos tipus de sabers? -Per què la Filosofia no és ciència?	-D'on sorgeix l'ésser humà? -Com és el seu desenvolupament? -Filogènesi evolutiu -Hominització -Creacionisme -Evolucionisme	-Què ens fa humans: la natura o la cultura? - Què és cultura? - Quines formes hi ha d'enfocar la cultura?	-Què és l'ésser humà? -Quina relació hi ha entre cos i ment? -Existeix l'ànima o som pura matèria, i prou? -Dualisme antropològic -Monisme antropològic
↑ FILOSOFIA	↑ ANTROPOLOGIA FÍSICA	↑ ANTROPOLOGIA SOCIAL	↑ ANTROPOLOGIA FILOSÒFICA
BLOC 3			
Estudi de la <i>realitat</i>		Estudi de l'origen de la física	
-Què és la realitat? - Té origen el cosmos? -El cosmos sorgeix del no-res (<i>ex nihilo</i>), o és pur atzar?		-Què és l'Ésser? Ontologia i Teleologia -Essència i aparença -Hi ha principis últims explicatius de tota la realitat?	
↑ FISICA		↑ METAFÍSICA	

2n trimestre (gener-abril 2019)	
BLOC 4 (i manual lògica formal en text apart)	
Estudi del raonament	Estudi del saber
- Què és la lògica formal? -Què significa un argument formalment coherent? - Regles d'inferència lògica	-Què vol dir 'conèixer'? -Què puc 'saber'? -Quins límits hi ha al coneixement -Què és 'ciència'? -Quina relació hi ha entre 'ciència' i 'saber'?
↑ LÒGICA	↑ EPISTEMOLOGIA

3r trimestre (abril-juny 2019)
BLOC 5

Estudi de la societat	Estudi de l'Acció humana
-Què és la <i>Polis</i> ? -Quins són els diversos models de societat? Utopies i Distopies -Quin és el fi de la <i>polis</i> ? -Què significa el Poder? -Què significa l'Estat? -Formes d'Estat	- Què és l' èthos ? - Diferències entre caràcter i temperament - Tipus d'ètiques - Heteronomia i Autonomia morals -Història de la filosofia moral - Problemes ètics contemporanis
↑ FILOSOFIA POLÍTICA	↑ FILOSOFIA MORAL

Objectius de la matèria Història de la filosofia (2n Btx i bloc 3)

A l'IES CTEIB s'imparteix la matèria a Bloc 3, i a segon de batxiller (3 sessions setmanals de 50' minuts: dues hores i mitja). Els objectius del Decret de Currículum s'han comprimit en cinc molt concrets:

1. Distingir entre diferents concepcions sobre la naturalesa, origen, formes i límits del coneixement en la filosofia antiga i el seu pas del *mite al logos*.

2. Distingir i caracteritzar diferents concepcions cosmològiques dels filòsofs de la *physis* —S. VII a.C. (Filòsofs de la *physis*: Tales, Anaximandre i Anaxímenes, Empèdocles, Heràclit i Parmènides) i les concepcions filosòfiques dels atenencs posteriors, en especial els filòsofs de la *polis* —Sòcrates—, i els aglutinats a l'Acadèmia (Plató) i el Liceu (Aristòtil).

3. Identificar les claus d'interpretació i contextualització històrica de la filosofia medieval (S. V—XV), els postulats i trets que caracteritzen l'època i l'estudi dels principals representants, tant de la patristica com de l'escolàstica medieval (Agustí d'Hipona i Tomàs d'Aquino).

4. Esbrinar les claus de contextualització històrica de la filosofia moderna (S. XVII—XIX), els seus postulats i trets que caracteritzen l'època i estudi dels principals representants (Kant, Descartes, David Hume)³.

5. Distingir i caracteritzar diferents concepcions dels filòsofs de l'època contemporània S. XIX i XX (Marx, Friedrich Nietzsche, Marx, Hannah Arendt i Ortega i Gasset), i situar-los dins les principals corrents de pensament contemporani.

³ Nota: si disposem de temps, s'introduirà opcionalment l'Utilitarisme de John Stuart Mill i Hannah Arendt, a criteri discrecional del Departament, tot i que no consten al Decret de Currículum.

Continguts seqüenciats de Bloc 3 i 2n de H. De la Filosofia

Els blocs que es detallen a continuació **NO** coincideixen amb la distribució temporal que es detalla en el Decret de Currículum de les Illes Balears, atès que s'han reordenat temporal de manera diferent atesa la idiosincràsia del nostre alumnat esportista i la tipologia d'aquest IES. Són aquests *quatre blocs* generals (el llibre manual que es fa servir a l'aula, de 278 pàgines i escrit per un servidor, segueix aquesta estructura, citat a la pàg. 22 d'aquesta Programació):

BLOC 1. Filosofia Antiga (setembre-desembre 2018)

Presocràtics
Sòcrates
Plató
Aristòtil
Escoles hel·lèniques

BLOC 2. Filosofia Medieval (gener 2019)

Agustí d'Hipona
Tomàs d'Aquino

BLOC 3. Filosofia Moderna (febrer-abril 2019)

René Descartes
David Hume
John Stuart Mill
Immanuel Kant

BLOC 4. Filosofia Contemporània (abril-maig 2019)

Karl Marx
Friedrich Nietzsche
Hannah Arendt
Ortega i Gasset

Objectius de la matèria *Valors ètics* 3r ESO

Enguany s'imparteix la matèria *Valors ètics* a dos cursos (3r A i 3r B de la ESO) optativa amb la matèria de Religió (1 sessió setmanal de 50' minuts). Els objectius del Decret de Currículum s'han adaptat expressament per als atletes de l'IES CTEIB. Són cinc:

1. Conèixer la dimensió individual i social de la condició humana i acceptar la pròpia identitat respectant les diferències amb els altres en l'esport.
2. Descobrir que la diversitat enriqueix i que no ha de ser un obstacle per a la convivència, tot mostrant respecte pels costums i per les maneres de viure de persones i poblacions diferents de la pròpia.
3. Assumir els mecanismes fonamentals de funcionament de les societats democràtiques i valorar el paper de l'Administració pública per garantir els serveis públics i l'obligació dels ciutadans de contribuir a mantenir-los i complir les seves obligacions cíviques.
4. Identificar i rebutjar situacions d'injustícia i de discriminació, en la societat i l'esport, tot mostrant sensibilitat per les necessitats de les persones i els grups més desfavorits, i desenvolupant comportaments solidaris i contraris a la violència.
5. Reconèixer els principals conflictes socials i morals del món actual, analitzar-ne les causes i els efectes i jutjar-los des de les teories ètiques.

Continguts seqüenciats de *Valors ètics* 3r ESO

Els blocs que es detallen a continuació **NO** coincideixen amb la distribució temporal que es detalla en el Decret de Currículum de les Illes Balears, atès que s'han reordenat temporal de manera diferent atesa la idiosincràsia del nostre alumnat esportista i la tipologia d'aquest IES. Són aquests sis blocs generals:

Bloc 1. La dignitat de la persona

- El concepte de persona i les seves característiques: La racionalitat i la llibertat.
- La dimensió moral de la persona.
- L'autonomia i heteronomia.
- La personalitat i els valors ètics.

Bloc 2. Les relacions interpersonals

- Dimensió social de la persona.
- El procés de socialització.
- Les virtuts ètiques. L'*Areté*

Bloc 3. La reflexió ètica

- Ètica i moral.
- La dimensió moral de l'ésser humà. Ètica i llibertat.
- Els valors i les normes ètiques.
- Les teories ètiques: concepte i classificació.

Bloc 4. La justícia i la política

- La relació entre l'ètica, la justícia i la política.
- L'estat de dret i la divisió de poders.
- La participació ciutadana en la vida política.
- Fonaments ètics de la UE.

Bloc 5. Els valors ètics i els drets humans

- Ètica, dret i justícia. Diferències entre legalitat i legitimitat.
- La Declaració universal dels drets humans i el concepte de dignitat.
- La defensa dels drets humans en el món actual. Problemes i reptes.

Bloc 6. Els valors ètics i la ciència i la tecnologia

- Implicacions ètiques de la ciència i la tecnologia.
- Principals perills de la recerca científica i tecnològica.
- La bioètica i els problemes que presenta.

Objectius de la matèria Valors ètics 4rt ESO

Enguany s'imparteix la matèria *Valors ètics* a tres cursos (4t A i 4t B i 4t C de la ESO), optativa amb la matèria de Religió (1 sessió setmanal de 50' minuts). Els objectius del Decret de Currículum s'han comprimit expressament per als atletes de l'IES CTEIB i són tres:

1. Conèixer i comprendre els trets específics de la moralitat humana en la seva pràctica individual i social, valorant el significat de la dignitat, la llibertat i l'autonomia moral en tots els éssers humans. *Aprendre a jugar net, a saber perdre, a treballar en equip* com a base de l'esport.
2. Reconèixer i analitzar problemes morals i interessar-se tant en els que afecten la pròpia situació individual o col·lectiva, en l'àmbit local, com els que tenen abast universal, a partir de la utilització crítica de la informació i de l'aplicació dels conceptes i procediments propis de la reflexió ètica.
3. Conèixer la gènesi i la historicitat dels valors i les normes morals, situar-los en el corresponent context esportiu, social, cultural i polític, perquè es valorin els esforços realitzats al llarg del temps per la consecució dels ideals de la justícia, la llibertat, la pau i la felicitat.

Continguts seqüenciats de Valors ètics 4t d'ESO

Els blocs que es detallen a continuació **NO** coincideixen amb la distribució temporal que es detalla en el Decret de Currículum de les Illes Balears, atès que s'han reordenat temporal de manera diferent

atesa la idiosincràsia del nostre alumnat esportista i la tipologia d'aquest IES. Són aquests cinc blocs generals:

Bloc 1. La dignitat humana

El concepte de *persona* en la història de la filosofia.
Característiques principals de la persona.
Desenvolupament moral a l'adolescència.
Autonomia i heteronomia morals.
La personalitat i els valors ètics.

Bloc 2. La igualtat en les relacions interpersonals

Dimensió social de la persona.
El procés de socialització.
L'ètica i el dret.
L'assertivitat.
Les virtuts ètiques

Bloc 3. La reflexió ètica

Ètica i moral.
La dimensió moral de l'ésser humà. Ètica i llibertat.
Els valors i les normes ètiques.
Les teories ètiques: concepte i classificació.

Bloc 4. La Justícia i la política

La relació entre l'ètica, la justícia i la política. La política d'Aristòtil.
L'estat de dret i la divisió de poders.
Fonaments ètics de la Declaració universal dels drets humans.
Fonaments ètics de la Unió Europea

Bloc 5. Els valors i els drets humans

Ètica, dret i justícia. Legalitat i legitimitat.
La Declaració dels drets humans i el concepte de *dignitat personal*.
Importància dels drets de la dona i els drets dels infants.
La defensa dels drets humans en el món actual. Problemes i reptes.

Bloc 6. Els valors i la ciència i la tecnologia

Implicacions ètiques de la ciència i la tecnologia.
Principals perills de la recerca científica i tecnològica.
La tecnodependència (xarxes socials, WhatsApp, etc).
La bioètica i els problemes que presenta. La Clonació. L'eutanàsia.

2. Desplegament de continguts i relació amb competències bàsiques

La incorporació a l'IES CTEIB de les competències bàsiques en el currículum de l'àrea de Filosofia i ètica respon molt concretament a tres finalitats d'aquesta Programació didàctica:

- **En primer lloc**, integrar els diferents aprenentatges, tant els formals (corresponents a les diferents àrees del currículum), com els informals (l'activitat de l'esport dins les instal·lacions de *Príncipes de España*).
- **En segon lloc**, fer que els estudiants de 3r, 4t d'ESO i 1r i 2n de Batxillerat posin en relació els seus aprenentatges amb diversos tipus de continguts, i els utilitzin eficaçment quan els siguin necessaris en diferents situacions personals cadascú a la seva realitat, i en diferents contextos socials de Balears.
- Finalment, **en tercer lloc**, orientar l'ensenyament, ja que han de permetre identificar els continguts i els criteris d'avaluació imprescindibles –citats més endavant-, i inspirar les decisions relatives al procés d'ensenyament.

Si bé és evident que l'àrea, -per si mateixa-, ja contribueix a l'adquisició de competències bàsiques atesa la seva naturalesa fonamentalment actitudinal, cal dir que aquest projecte didàctic intenta integrar els objectius i els continguts tenint en compte el desenvolupament integral de totes les vuit competències bàsiques (fins i tot la competència matemàtica).

En conseqüència, totes les competències queden gairebé reflectides tant en el disseny com en el desplegament metodològic, com no pot

ser d'altra manera. Tot i així, aquesta Programació didàctica se centra —especialment— en quatre grans competències molt genèriques (després es despleguen en les 8 competències clàssiques, a la graella següent):

Aprendre a ser i a actuar de manera autònoma

Per tal que cadascun dels estudiants de 3r i 4t d'ESO, com de 1r i 2n de Btx de l'IES CTEIB, construeixi la pròpia manera de ser i la utilitzin per desenvolupar-se en les situacions que l'àmbit escolar i la vida li plantegin.

Aprendre a pensar i comunicar

Per tal de gestionar i afavorir la comprensió significativa de les informacions i la construcció de coneixements cada vegada més complexos.

Aprendre a descobrir i a tenir iniciativa

Per tal de potenciar la utilització dels coneixements de què es disposa per a interpretar la realitat europea i catalana, establir diàlegs interactius sobre fets i situacions del propi poble o ciutat.

Aprendre a estimar les diferències

Aprendre a valorar les manifestacions culturals, valorar-les, obrir-se al seu enriquiment i tenir una actitud respectuosa envers elles.

El caràcter integrador de l'àrea de la Filosofia i l'Ètica fa, com hem dit, que el seu aprenentatge contribueixi a l'adquisició de moltes de les competències bàsiques, que són les següents:

GRAELLA DE COMPETÈNCIES A TREBALLAR A FILOSOFIA I VALORS ÈTICS. IES CTEIB		
Competència Comunicativa	Expressió Oral	X
	Expressió escrita	X
Competència Artística	Gaudir amb l'art i amb les manifestacions artístiques	X
	Reflexionar i analitzar críticament l'entorn artístic	X
	Emprar recursos artístics per expressar-se i per comunicar-se	X
Competència TIC	Conèixer i aplicar les eines TIC	X
	Disposar d'habilitats per obtenir i comunicar informació	X
	Transformar la informació en coneixement	X

Competència Matemàtica	Pensar, raonar, argumentar i interpretar dades	X
	Resoldre problemes de la vida quotidiana i del món	X
Competència Aprendre a Aprendre	Reconèixer les pròpies capacitats	X
	Disposar d'un sentiment de competència personal	X
	Adquirir autonomia en l'aprenentatge	X
	Organitzar i planificar els aprenentatges i la pròpia feina	X
Competència Autònoma	Adquirir i aplicar valors i actituds personals	X
	Transformar les idees en accions	X
	Liderar projectes	X
Competència Coneixement i Interacció amb el Món Físic	Interactuar amb l'espai físic	X
	Valorar i aplicar el pensament científicotècnic	X
	Posar en pràctica els processos propis de la indagació científica	X
	Actuar per millorar i preservar les condicions de vida pròpia, dels altres i de tots els éssers vius	X
Competència Social i Ciutadana	Comprendre la realitat social	X
	Conèixer i comprendre els trets i valors del sistema democràtic	X
	Exercir la <i>ciutadania activa</i>	X
	Utilitzar el judici ètic per a prendre decisions	X

3. Seqüència global dels continguts eticofilosòfics

Enguany s'han unificat tots els continguts comuns de tall transversal sota el lema: "*exercitar el pensament crític per a l'acció autònoma*". Creiem que, tant de la matèria de *Filosofia* com de la matèria de *Valors ètics* hi ha continguts concomitants, que hem seleccionat d'aquesta manera i ens assemblen absolutament prioritaris:

1. Tractament, anàlisi i crítica de la informació obtinguda utilitzant diferents mitjans de consulta solvents, incloent-hi els digitals.
2. Anàlisi i comentari de textos filosòfics o que suscitin problemes filosòfics, emprant amb propietat i rigor els corresponents termes i conceptes.
3. Expressió argumentada d'idees, oral i escrita.
4. Pràctica del diàleg i del debat mitjançant l'exposició raonada del propi pensament i la recepció atenta i crítica dels arguments dels altres.
5. Participació en espais de reflexió i intercanvi d'informació, contrast i expressió d'idees, aprofitant les tecnologies de la comunicació.

Els procediments generals per a tots els temes seran els següents:

1. Definició dels conceptes bàsics de l'assignatura i caracterització d'algunes teories sobre l'home, la societat, el coneixement, la ciència i la societat. Relació entre Filosofia i Esport.
2. Confecció d'esquemes, mapes conceptuals, ressenyes i resums.
3. Aplicació de la terminologia de l'assignatura a l'anàlisi i avaluació crítica de discursos informatius i d'argumentacions sobre el món, la vida, l'ésser humà, la societat i l'activitat humanes.
4. Lectura i comentari d'obres i fragments senzills relatius a la matèria.
5. Preparació i realització d'exposicions orals i debats orientats a fomentar la coherència i el rigor en l'expressió i l'argumentació d'idees, en l'escolta activa i en la presa de decisions.
6. Realització de treballs d'expressió escrita –individuals i en equip– segons criteris, suggeriments i orientacions prèviament donats.

4. Metodologia i recursos

En el procés d'ensenyament-aprenentatge, tant a ESO com a Batxillerat, es treballarà a partir dels coneixements que l'alumne ja posseeix i que aniran augmentant amb nova informació a partir de les competències bàsiques que ens interessa especialment destacar per aquest curs, com ja s'ha esmentat.

Per tal que això sigui possible, es treballarà en relació al nivell de desenvolupament de l'alumnat, tant a nivell individual, com en grup.

Per aquest motiu, es proporcionaran a l'alumnat situacions motivadores amb la finalitat que l'aprenentatge sigui durador i de qualitat, prenent l'activitat esportiva com a punt de referència.

En coherència amb el que hem exposat, es treballarà a partir d'una metodologia interactiva, atenent al clima de participació i d'integració de l'alumnat en la dinàmica esportiva del Complex poliesportiu *Príncipes de España*, i general de l'aula del Centre. Per aquest motiu, insistirem especialment en continguts procedimentals i actitudinals; és a dir, en *saber fer, saber ser i saber actuar*. En altres paraules: "exercitar el pensament crític per a l'acció autònoma".

La metodologia a *Filosofia* per a Batxillerat

En el moment de decidir quin tractament metodològic li donem a la Filosofia als dos cursos de Batxillerat, hem de tingut present que:

- La Filosofia forma part de la franja comuna i que, en conseqüència, ha de resultar útil i s'ha d'adaptar a les diferents modalitats de Batxillerat. Això ens obliga a dissenyar activitats d'ensenyament-aprenentatge que siguin variades i significatives per a les diverses tipologies d'alumnes i currículums possibles, és a dir, activitats que respectin els interessos i les necessitats d'aquells als quals van adreçades.
- En segon terme, el temps de què disposem —tal i com hem apuntat abans— per a l'ensenyament de la Filosofia no ens permet anar més enllà d'una introducció genèrica als principals conceptes i teories filosòfics: serà suficient que els alumnes del Centre de Tecnificació esportiva CTEIB es familiaritzin amb les peculiaritats de l'activitat filosòfica.
- Finalment, per a la gran majoria d'alumnes, aquest serà el primer —i en molts casos, l'últim— contacte sistemàtic amb la Filosofia. Cal, doncs, aprofitar-lo, en el millor sentit: creant l'espai idoni per exercir l'anàlisi, la reflexió i la crítica, i proporcionant els instruments necessaris perquè els alumnes es puguin replantejar les seves certeses i construir-ne de noves.

Per això, es realitzaran activitats —individuals i col·lectives— de recerca d'informació, emmarcades en les TIC, amb especial interès a

notícies de contingut esportiu, cultural i social concomitants als continguts escollits per a la programació que es vagin produint durant el curs acadèmic.

Es donarà importància a la màxima pluralitat d'activitats possibles (orals, escrites, grupals, individuals, etc.), que facilitin la capacitat d'integració de l'alumnat a l'aula, i millorin l'expressió oral i la seva autonomia.

La metodologia escollida, donat el fet de comptar amb *ratio* reduïda d'entre 7-13 estudiants per grup, permet un *treball didàctic de seminari*. Tenint en compte que la matèria impartida és de 3 sessions setmanals de 50' minuts (2 hores i mitja reals), com hem dit, la distribució que hem seguit és la següent:

*** Activitats presencials:** amb tot el grup per tractar les directrius generals de cada Unitat didàctica. Aquestes sessions tindran la seqüència següent:

- a) Lectura del text proposat per a cada UD.
- b) Exposició molt breu dels conceptes teòrics del tema.
- c) Pluja d'idees sobre temes de recerca a partir del tema.
- d) Treball per grups de 3, en *Sessions de seminari*, sobre les activitats proposades al Dossier d'Activitats.
- e) Revisió crítica de fonts d'informació.
- f) Síntesi de conclusions principals i exposició.
- g) Tutories personalitzades de seguiment del treball de la UD i supervisió de les activitats (en hores de *Tutoria de matèria*) fora de classe.

***Activitats no presencials:** Lectures i estudi personal. Preparació de les tasques encarregades (activitats, resums, revisions crítiques, etc.) i a través de la *pàgina específica* del departament de Filosofia que es pot consultar *on line* i es troba al web del IES CTEIB: www.iescteib.org/departaments/filosofia.

Així doncs, les orientacions i materials necessaris per al desenvolupament d'aquestes activitats es facilitaran a l'estudiant, o bé en les sessions presencials, o bé a través del dossier electrònic ubicat a la pàgina web citada. Tots els textos es podran descarregar en PDF des de casa o fora (quan estiguin de competició, fet que passa sovint al CTEIB) gratuïtament.

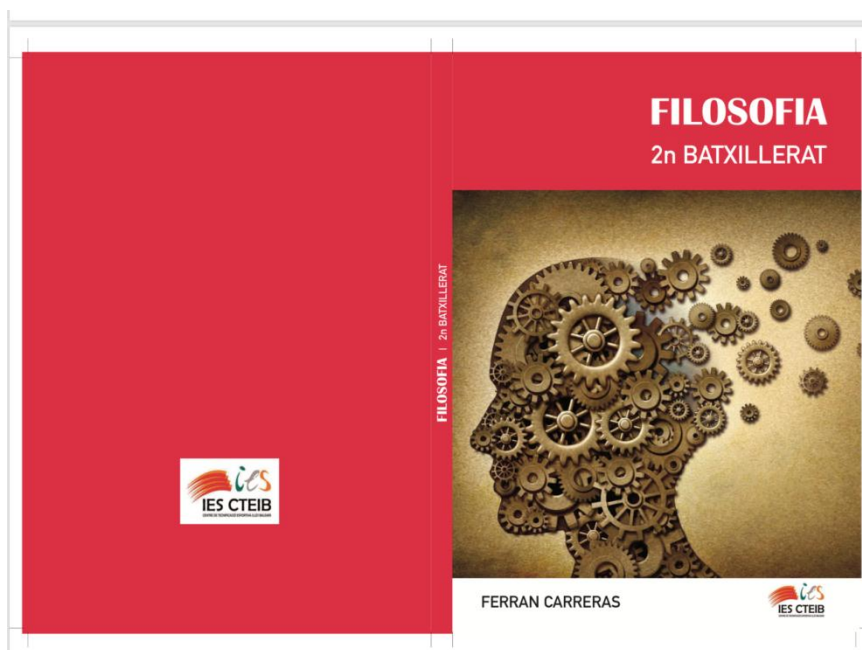
El fonament filosòfico-metodològic d'aquesta Programació es basa en prendre els continguts, procediments i actitudinals com a l'eix a partir del qual treballar els continguts conceptuals.

Ens interessa arraconar la idea de professor de Filosofia, ensopit, memorístic, com a transmissor de teories mil·lenàries avorrides, i afavorir decisivament la noció de professor com a mediador d'experiències vitals significatives per als alumnes.

Per aquest motiu, val a dir que, des del curs 2015-2016, es disposa d'un material *expressament* dissenyat per a l'alumnat esportista de l'IES CTEIB, molt comprimit i esquematitzat per a estudiar els eixos clau de cada UD. Es tracta de dos manuals de Filosofia per a primer i segon de Batxillerat, respectivament. Estan publicats per *Edicions Talaiots*. Les portades dels llibres són aquestes:

La organització dels continguts segueix *literalment* els sis blocs citats a l'apartat anterior per a la seqüència de continguts de Primer, eliminant allò sobrer que, en el cas d'un manual estàndard, no s'imparteix. Semblantment, també es disposa d'un altre text, de 278 pàgines, expressament redactat per a la matèria d'Història de la Filosofia per a segon de Batxillerat, seguint fil per randa el mateix model expositiu, en aquest cas amb quatre blocs temàtics.

La metodologia a *Valors ètics* per a ESO

Creiem que el disseny de les activitats per a Ètica és fonamental, atès que no tots els alumnes poden assolir els objectius al mateix ritme ni amb les mateixes activitats. Per això, hem de pensar especialment en l'alumnat que té dificultats per tal d'ajudar-lo a assolir les competències bàsiques amb activitats dirigides i pautades, que contenen més exemples, amb més contingut visual, etcètera.

La Programació temporalitzada ofereix diferents activitats a cada Unitat didàctica, tot i que són propostes obertes a la iniciativa dels alumnes, per tal que siguin del seu interès. Les activitats que es realitzaran tant a l'aula (exercicis, esquemes, resums, anàlisi crítica de pel·lícules o documentals, lectures pautades, etc.) com a fora del Centre (tasques *on line* quan estiguin de competicions), s'han estructurat en quatre tipus d'activitats:

- Activitats d'introducció** (per saber els coneixements previs dels alumnes). (AI)
- Activitats de desenvolupament** (per consolidar els continguts treballats). (AD)
- Activitats de reforç i d'ampliació** (per als alumnes amb més facilitat d'aprenentatge). (AA)
- Activitats d'avaluació** (per al grup i les adaptades per als alumnes amb dificultats (AAV)

La pròpia organització metodològica de la matèria, obliga a fer adaptacions organitzatives i d'accés per a poder treballar els continguts i alhora atendre a la diversitat de l'alumnat mitjançant grups heterogenis dins l'aula per tal de facilitar la incorporació –en determinats moments- del professor de suport (si s'escau a 3r i 4t d'ESO). La pauta a seguir és la següent:

TREBALL INDIVIDUAL

Mitjançant tasques que el professor remet a cadascun dels estudiants de manera individual.

TREBALL AMB PETIT GRUP O PARELLES

La divisió espontània de funcions entre l'alumnat facilitarà el seu agrupament en tallers, a partir de les activitats que es duguin a terme. Així es faran per interessos diversos, tipus de treball que hagi elegit el grup, i distribució mesclada dels alumnes. Es facilitarà l'establiment de parelles d'alumnes entre aquells que tenen més nivell de competència, amb d'altres que en tenen menys per tal que facin treball cooperatiu.

TREBALL PER RACONS

Aquesta forma d'agrupament pretén organitzar el grup-classe situant, per diferents llocs de l'aula per crear racons d'aprenentatges específics. Així els alumnes hi passen de manera successiva i poden dur a terme activitats prèviament seleccionades individualment, en parelles o petits grups. Permet que l'alumnat dugui a terme activitats molt adequades al seu nivell d'aprenentatge, sense que això suposi el seu aïllament de la resta del grup, ocupat alhora en treballs paral·lels.

Com també passa a la metodologia proposada per als alumnes de Batxillerat, pel que fa a la motivació, cal remarcar que serà també fonamental partir dels interessos esportius, les demandes formatives, les necessitats psicomotores i les expectatives de l'alumnat en relació a l'Esport (l'activitat principal com a atletes al IES CTEIB). També s'intentarà (si es pot per horari i ubicació) arbitrar dinàmiques que fomentin el treball en grup internivells (3r i 4t d'ESO junts).

Les orientacions i guies de lectura es basaran en l'anàlisi de la lectura que pertoqui, però seguint l'esquema comú de treball següent: a) allò que hem de saber *abans de* la lectura, b) *durant* la lectura i c) *després de* la lectura; la qual cosa es durà a terme a casa (no presencial) i a l'aula (presencial).

El contingut d'aquestes lectures planteja, des d'una òptica semblant a la dels alumnes de Batxiller, problemes i reptes que els protagonistes de 3r i 4t d'ESO han de superar. També s'hi troben continguts transversals, que potenciaran la reflexió sobre diversos aspectes de la realitat i l'adopció d'una actitud crítica i coherent.

La nostra tasca s'emmarcarà, però, atenent la diversitat de l'alumnat, més visible a ESO que no pas a Batxiller al CTEIB: s'ha

concebut una intervenció educativa de cara l'alumnat que adopta, com un dels seus principis bàsics, la consideració dels diferents ritmes d'aprenentatge, així com els interessos i les motivacions distintes. Així, el treball de cada unitat didàctica es complementa, a més de les activitats bàsiques, amb activitats de reforç i d'ampliació, ja citades. Ara bé: en el moment de decidir quin tractament donem a l'Ètica de 3r i 4t d'ESO al CTEIB, hem de tindre present que metodològicament cal:

- Començar sempre amb activitats molt motivadores (sobretot esportives) que connectin el tema amb les idees i els coneixements previs dels alumnes.
- Plantejar interrogants suggestius, desvetllar la curiositat, motivar, engrescar.
- Presentar d'una manera global i entenedora els continguts generals de la UD i els objectius que es pretenen aconseguir.
- Afavorir els lligams entre teoria i pràctica, les relacions interdisciplinàries i la formació de models i esquemes generals.

Paralelament, està previst —per als propers anys— de dissenyar un material específic (similar als manuals de filosofia de Batxillerat) per a les matèries de *Valors ètics* de 3r i 4t d'ESO —encara en fase d'elaboració—, com també un altre manual per a Filosofia a 4t d'ESO (obligatòria per al curs 2019-2020).

5. Distribució espai-temps

S'ha pensat intencionalment en el desenvolupament de competències per part de l'alumnat, en el sentit que sigui capaç d'utilitzar de manera transversal els coneixements (*saber*), les habilitats (*saber fer*), i els valors i actituds (*saber ser i saber estar*). Així, l'adquisició

de competències dóna la capacitat de poder interpretar i resoldre problemes i situacions de la vida quotidiana en situacions imprevistes. Aquestes competències s'han d'ensenyar a través dels continguts curriculars, òbviament, mitjançant el treball de l'aula, la implicació dels estudiants en la vida del centre, i la participació i compromís esportiu i acadèmic amb l'entorn.

A la graella següent es pot veure la distribució temporal de les Unitats didàctiques, tant de Filosofia com de Valors ètics. Val a dir que aquesta distribució —sempre provisional—, es pot modificar segons les necessitats o imprevistos de cada moment. Els Blocs estan organitzats durant el curs acadèmic de la manera següent, segons el temari adaptat de la matèria:

FILOSOFIA I			
	1r trimestre	2n trimestre	3r trimestre
Blocs	1,2	3, 4	5
Unitats didàctiques	1, 2, 3, 4	5, 6, 7	8,9

Els continguts s'organitzen de la matèria d'Història de la Filosofia de segon es distribuïran espacio-temporalment de la següent manera:

Història de la FILOSOFIA			
	1r trimestre	2n trimestre	3r trimestre
Blocs	1	2	3
Unitats didàctiques	1, 2, 3, 4, 5	6, 7, 8	9, 10, 11, 12

Els continguts de Valors ètics de tercer d'ESO es distribuïran espacio-temporalment de la següent manera:

Valors ètics 3r ESO

1r Trimestre	2n Trimestre	3r Trimestre
1-. Per què som morals?	5-. Ètica i política.	9-. L'igualtat entre homes i dones.
2-. Teories ètiques.	6-. Ètica i ciència: la bioètica.	10-. Convivim en el mateix món.
3-. Estat i ciutadania.	7-. Els conflictes armats.	11-. La comprensió entre cultures
4-. Els drets humans.	8-. L'ecologisme.	12-. Problemes socials del món

Els continguts de Valors ètics de quart d'ESO es distribuiran espacio-temporalment de la següent manera:

Valors ètics 4t ESO

1r Trimestre	2n Trimestre	3r Trimestre
1-. La dignitat humana	5-. justícia i política	9-. Ciència i tecnologia
2-. El dret i l'ètica	6-. El Jusnaturalisme	10-. La tecnodpendència
3-. Intel·lectualisme moral i materialisme	7-. El positivisme jurídic	11-. La bioètica
4-. L'hedonisme moral	8-. Els drets humans	12-. Perills de la noves tecnologies (wtsapps snachps, etc.

A partir de l'organització clàssica del curs escolar en 3 trimestres, es reparteixen els objectius i els continguts de 3r i 4t curs de l'ESO en vuit-deu unitats didàctiques, com també a 1r i 2n de Batxillerat per a Filosofia i Història de la Filosofia, respectivament.

D'aquesta manera es corresponen 4 unitats didàctiques aproximadament per trimestre, cada una de les quals es desenvolupa en aproximadament entre 3-4 hores lectives presencials. A la durada prevista per a cada unitat cal afegir-hi les hores dedicades a les activitats que s'han de dur a terme a casa. Cal tenir en compte, però, que la durada prevista per a cada unitat pot reduir-se o ampliar-se d'acord amb les necessitats educatives de cada grup, els ritmes d'aprenentatge detectats el temps trimestral disponible.

A més, es posarà especial atenció als continguts comuns que figuren en el bloc 1 del currículum, tant per a 3r com per 4t, i que són:

- Reconeixement dels sentiments propis i aliens, resolució dialogada i negociada dels conflictes.
- Preparació i realització de debats sobre problemes de l'entorn immediat o de caràcter global, sobre qüestions d'actualitat i dilemes eticofilosòfics, considerant les posicions i alternatives que hi ha.
- Anàlisi comparativa i avaluació crítica d'informacions proporcionades pels mitjans de comunicació sobre un mateix fet o qüestió d'actualitat.
- Reconeixement de les injustícies i les desigualtats, en particular en la societat balear.
- Interès per la recerca i pràctica de formes de vida més justes.
- Participació en projectes que impliquin solidaritat dins i fora del centre.

D'aquesta manera, es corresponen 4 unitats didàctiques aproximadament per trimestre. En qualsevol cas, però, aquest disseny és provisional i pot revisar-se contínuament si durant el curs es va observant que cal redissenyar-la. Cal tenir en compte que la durada prevista per a cada unitat pot reduir-se o ampliar-se d'acord amb les necessitats educatives de cada grup i els ritmes d'aprenentatge detectats.

6. Plantejament avaluatiu general

L'avaluació s'enfoca en un doble sentit: a) avaluació del procés d'aprenentatge de l'alumnat (els estàndards, citats a l'apartat 8, pàg. 37), i b) avaluació del propi procés d'ensenyament (la programació, citat a l'apartat 11 d'aquest text, pàg. 47). Per tant, l'avaluació és un element del currículum i forma part de la tasca habitual de tot docent.

L'avaluació de la filosofia i l'ètica a l'alumnat de l'IES CTEIB

L'avaluació serà contínua (al llarg de tot el procés d'ensenyament i aprenentatge), global (s'avaluen no només els conceptes sinó també els procediments i les actituds), flexible (ajustada a la diversitat de l'alumnat), preventiva i correctora (ens ha de permetre detectar les dificultats de l'alumnat), diversificada (amb diferents tipus d'activitats), i finalment coherent amb les activitats realitzades pels alumnes esportistes del CTEIB.

Així, per a l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu es tindran en compte els criteris d'avaluació establerts en les seves adaptacions curriculars, realitzades juntament amb l'equip de suport i que esdevenen el seu referent per a valorar la consecució dels objectius. Com aquest alumnat està cursant el tercer i quart curs de l'ESO, serà l'equip docent qui proposa l'obtenció del títol per a cada alumne en les mateixes condicions que la resta, sempre que hagi assolit els objectius d'etapa i els estàndards d'aprenentatge de Valors ètics.

Per a la resta d'alumnes, els referents són els objectius, però en l'ordre d'avaluació s'hi inclou les competències bàsiques com a referent de l'avaluació i titulació (tant a l'ESO com a Batxillerat). Els alumnes sempre seran informats dels criteris d'avaluació i de les maneres d'avaluar-los a través d'un *full informatiu* que es lliurarà a principi de

curs. Les estratègies d'avaluació són l'eina fonamental per a realitzar l'avaluació. Aquests seran:

AVALUACIÓ ZERO O INICIAL

Per tal de tenir una idea inicial dels alumnes que tenim i poder fer grups heterogenis. És importantíssim, a l'hora d'encarar el començament d'un nou curs, conèixer la situació real de l'alumne/grup. Només així es pot fer una veritable programació. Així ens farem una idea d'on partim i a on pretenem arribar.

OBSERVACIÓ SISTEMÀTICA A L'AULA

Ens permet fer un seguiment de la consecució dels objectius d'àrea i sobretot avaluar els objectius d'etapa que fan referència als hàbits de feina i l'interès a classe. Anàlisi de les produccions de l'alumnat, a ser possible amb fitxes de correcció prèvies amb els criteris de qualificació clars.

REALITZACIÓ DE PROVES ESPECÍFIQUES

Els aspectes processals són els següents: definir, caracteritzar, analitzar, comparar, comentar, situar, descriure... S'acorda fer-ne dues proves per avaluació. Tanmateix en funció de les necessitats podrà alterar-se el seu número.

LLIURAMENT DE TASQUES

Al final de cada trimestre caldrà entregar les tasques realitzades, tant individualment com en grup. Es tracta de valorar l'ordre en el treball diari de l'alumne durant tota l'avaluació.

AUTOAVALUACIÓ DE L'ALUMNAT

L'alumne haurà de ser conscient del seu progrés i de com se l'avaluarà per poder, així, autoavaluar-se i ser conscient del que fa bé, però també del que ha de millorar.

La concreció dels criteris d'avaluació dels continguts, procediments i actituds (*saber fer; saber ser i saber actuar*) estan reflectits en cadascuna de les Unitats didàctiques. Podem, però, resumir els aspectes més importants en els següents punts:

- Analitzar textos ètics breus, donant compte del problema que tracten, de l'estructura que presenten i dels raonaments que hi són presents (tots els blocs).
- Conèixer i analitzar les característiques específiques de l'ésser humà com una realitat complexa i oberta de múltiples expressions i possibilitats. (bloc 1).

- Conèixer i valorar la naturalesa de les accions humanes i la importància de l'ètica (blocs 1,2).
- Comprendre i valorar les idees ètiques i filosòfiques que han contribuït a definir la categoria de ciutadà i ciutadana. (blocs 1,2).
- Assenyalar les diferents teories sobre l'origen del poder polític i la seva legitimació, els valors de la democràcia i la conducta cívica (bloc 2).
- Realitzar activitats de documentació per obtenir informació a través de diverses fonts solvents, contrastar-la i organitzar-la en resums, esquemes, i utilitzar-la críticament (tots els blocs).
- Participar activament en sessions de discussió i diàleg (tots els blocs).
- Reconèixer el caràcter propi de l'ètica distingint-la d'altres sabers, centrant-se en les preguntes i els problemes socials fonamentals (ecologia, pacifisme, eutanàsia, bioètica, sexisme, maltractaments, drets humans, etc.) (bloc 2).
- Formular preguntes i expressar dubtes com a inici del procés de recerca d'estratègies per donar respostes excloguin prejudicis (bloc 1).
- Criticar la pròpia concepció del món descobrint la seva supeditació a determinats factors històrics, polítics, socials i culturals, i les assumpcions implícites que la condicionen (bloc 2).

L'avaluació de les competències bàsiques

L'avaluació de les competències es durà a terme a través dels punts següents:

- El domini de la llengua oral i escrita en múltiples contextos

Expressar pensaments, emocions, vivències i opinions; donar coherència i cohesió al discurs; gaudir escoltant, dialogant, llegint i expressant-se de manera oral i escrita.

- L'ús responsable del medi ambient i dels recursos naturals

Ser conscient de la influència que té la presència humana en l'espai i de les modificacions que introdueix, adoptant una actitud crítica en l'observació de la realitat i en l'anàlisi dels missatges informatius i publicitaris, com també uns hàbits de consum responsables en la vida quotidiana.

- L'autonomia i l'eficàcia en el tractament crític de la informació

Utilitzar les tecnologies de la informació i la comunicació per organitzar i processar la informació, i resoldre problemes reals de manera eficient, mostrant una actitud crítica i reflexiva.

- La participació social i la valoració de la democràcia

Exercir de forma activa i responsable els drets i els deures de la *ciutadania activa*, valorant les diferències i reconeixent la igualtat de drets entre diferents col·lectius, especialment, entre homes i dones.

- La capacitat d'expressar-se artísticament i gaudir fent-ho

Desenvolupar la iniciativa, la imaginació i la creativitat per dur a terme creacions pròpies; conèixer les diferents manifestacions culturals i artístiques.

- El control de les capacitats d'aprenentatge pròpies

Ser conscient del que se sap i del que s'ha d'aprendre; conèixer les potencialitats i les mancances pròpies, aprofitant les primeres i cercant motivació i voluntat per superar les segones.

- La capacitat d'escollir i de tirar endavant projectes individuals i col·lectius

Marcar-se objectius, planificar, mantenir la motivació, prendre decisions, actuar, autoavaluar-se, extreure conclusions, aprendre dels errors, valorar les possibilitats de millora, etc.

criteris específics de qualificació l'IES CTEIB

L'avaluació constarà d'una nota numèrica, tant a ESO com a Btx, realitzada en una taula d'Excel, distribuïda de la següent forma:

- Lliurar les tasques encomanades és condició necessària per superar l'àrea.
- L'alumne que hagi realitzat totes les feines però no hagin assolit els continguts podrà recuperar les avaluacions amb feines, proves escrites... segons cada cas concret.
- L'alumne que no hagi presentat totes les tasques però no ha abandonat l'àrea, tindrà la possibilitat de realitzar una darrera recuperació global a final de curs.

Si hi ha un abandonament de l'àrea (no realització reiterada d'exercicis, proves, excés de faltes d'assistència no justificades....), es parlarà amb els pares i amb el seu entrenador esportiu. Es realitzarà un informe que es facilitarà al Departament i al tutor de l'alumne, per tal de tenir constància i poder establir mesures extraordinàries per corregir la situació. Si aquesta possible actitud negativa es manté fins el final de curs, l'informe tindrà pes a l'hora de decidir una promoció, tal i com figura en els criteris de promoció del Centre IES CTEIB (Projecte educatiu de centre).

Instruments i criteris de qualificació

Els criteris de qualificació acordats pel Departament són els següents:

- Continguts conceptuals i procedimentals

El 70% de la qualificació correspondrà al treball realitzat a Classe i a casa. En aquest apartat es tindrà en compte tant el treball diari, com la correcta realització de les tasques, la participació efectiva en les classes, l'atenció i l'interès demostrat per la assignatura, l'actitud de l'alumnat cap al seu treball i cap a la feina dels seus companys, etc. Aquí valorarem les activitats que es lliurin *estrictament* en els terminis marcats. La demora en el lliurament de les mateixes suposarà una penalització en la nota.

- Continguts actitudinals

El 30% restant de la qualificació correspondrà a l'actitud a classe, així com el seu interès per l'assignatura i la seva assistència regular. Si es supera el percentatge d'absències (sense justificar) establert per l'IES CTEIB, l'alumnat perdrà el dret a l'avaluació contínua i tindrà un examen o treball monogràfic al final del curs de tota la matèria.

Instruments d'avaluació

Els instruments d'avaluació d'aquesta assignatura seran:

- Fitxes D'activitats
- Assistència de l'alumnat.
- Treballs realitzats individualment.
- Observació sistemàtica dels procediments i actituds desenvolupats a l'aula.
- Qualsevol prova escrita o treball que sigui copiat per qualsevol mitjà (d'un altre alumne, mòbils, Internet, etc.) serà anul·lat i tindrà la qualificació de 0.
- Pel Que fa a l'avaluació extraordinària, es facilitarà a l'alumnat les tasques que hauran de treballar durant l'estiu a l'informe de matèria no superada.

7. Procediments d'avaluació i recuperació

En aquesta Programació hem pensat especialment en l'avaluació i recuperació de l'alumnat que té dificultats cognitives especials en la dimensió vinculada al *pensament abstracte*, més conceptual, axiològic i comprensiu, propi de l'àrea.

L'avaluació i recuperació de *Filosofia* a Batxillerat

Com és natural, per tal d'aprovar favorablement caldrà ser avaluat objectivament, i superar-ne els estàndards d'aprenentatge de l'assignatura. Per això, serà necessari haver-ne estat avaluat positivament en **dues dimensions bàsiques**: a). L'avaluació a partir de proves escrites i b). L'avaluació a partir de tasques pràctiques.

a. Avaluació a partir de proves escrites

Es faran durant els tres trimestres. Per a la preparació d'aquestes proves escrites, caldrà utilitzar els materials treballats durant el curs, així com les lectures obligatòries dels llibres indicats a principi de curs juntament amb els continguts exposats a classe. Es faran exàmens durant cada trimestre (màxim 3), que constaran de dos tipus de textos a escollir-ne 1, amb els mateixos criteris que les proves de PAU. Els criteris els donaran als alumnes per escrit al primer dia de curs (programa de mà de l'assignatura). Es pretén seguir escrupolosament aquest model d'examen (idèntic a les proves PAU), a fi d'evitar arbitrarietats i confusions en el sistema d'avaluació per part de l'alumnat.

Normes i criteris generals

Cada text estarà acompanyat de tres preguntes. L'examen consistirà a respondre aquestes tres preguntes, cadascuna separatament. Cada pregunta té una puntuació màxima assignada que constarà a l'imprès de l'examen. Al costat de cada pregunta es farà constar, de manera inequívoca, la puntuació que li concedeix. Si la resposta a les preguntes és precisa i correcta, mereix la puntuació màxima. Per arrodonir la nota final de l'examen es tindrà en compte la impressió global de l'examen (reflexió, argumentació, coneixements, claredat, etc.). Com passa a la prova PAU, en la prova escrita de filosofia s'atén específicament a les qualitats i els defectes gramaticals dels exàmens. És evident que, en un examen de filosofia, l'ús del llenguatge que faci un alumne/a ha de quedar reflectit en la puntuació final.

Criteri d'Equip educatiu del IES CTEIB:

1r i 2n de batxillerat. restarà 0'1 fins a un màxim de 2 punts a partir de la primera falta ortogràfica (pot ser repetida).

Criteri Del Departament:

Els comentaris de text s'avaluen en termes *estrictament* filosòfics, no pas lingüístics o literaris. Se seguirà un model literal utilitzat a la

prova PAU, però en grau de complexitat i aprofundiment apropiat a la temàtica, al moment de desenvolupament dels temes durant el curs, i d'acord amb el curs de Batxillerat en què s'aplicarà.

Per això, durant les diferents sessions en què es treballaran les Unitats didàctiques esmentades, farem exemples de models d'exàmens a fi de familiaritzar l'alumnat amb el sistema avaluatiu utilitzat en l'assignatura pel que fa a aquesta modalitat dels exàmens escrits.

b. Avaluació a partir de tasques pràctiques

Aquesta modalitat d'avaluació es farà a partir de:

- La participació a classe.
- La participació i els resultats de les sessions de discussió.
- L'entrega i superació de les diferents activitats del dossier *on line* en PDF, ja citat.
- Els comentaris de text.

La qualificació final es realitzarà d'acord a la proporció entre les proves escrites (70%), i les tasques pràctiques (30%). La recuperació de la matèria es farà mitjançant una prova escrita de tota l'assignatura, a realitzar el setembre per als de 1r de Btx i en convocatòria extraordinària a finals de juny per als de 2n de Btx, amb el mateix model d'examen PAU.

L'explicació més detallada d'aquestes tasques pràctiques és la següent. Ens centrarem en algunes activitats fonamentals per a la Filosofia com són, per ordre d'importància: 1. els comentaris de textos clàssics; 2. els treballs de recerca —individuals i d'equip—, i 3. les exposicions orals posades en comú i debats oberts.

1. Comentaris de text

L'obra dels filòsofs es concreta en textos que han de ser comentat i interpretats, atesa la seva inherent dificultat. Per tant, l'anàlisi i la comprensió de textos, a més d'un procediment específic que treballarem amb freqüència, és un dels objectius més importants de l'assignatura. Aquests comentaris estaran pautats i els alumnes sabran els ítems pels quals se'ls avalua.

2.Treballs de recerca

Els treballs de recerca — individuals i d'equip— estaran vinculats a cadascuna de les UD proposades i se'n faran un per trimestre, a escollir per cada equip d'alumnes, agrupats a elecció pròpia. Es proposaran un seguit de temes, afins als continguts, i cadascun dels grups hauran de lliurar un índex previ dels eixos a investigar (què, quan, com i per què), i les tasques assignades a cadascun dels membres dels diferents equips.

3.Exposicions orals, posades en comú i debats oberts

La preparació d'exposicions orals i la participació activa en debats oberts, tot justificant les pròpies opcions, són activitats d'una gran potencialitat formativa en Filosofia.

D'una banda, recullen tots els avantatges dels treballs de recerca, però, a l'hora, incorporen alguns procediments específics com són l'exposició oral, la defensa pública de les conclusions d'un treball, la confrontació d'idees i el debat. Aquestes exposicions estaran pautades i els alumnes sabran els ítems pels quals se'ls avalua.

L'avaluació i recuperació de *Valors ètics* a ESO

Per tal d'aprovar favorablement caldrà ser avaluat objectivament i superar els estàndards d'aprenentatge de l'assignatura. Per això, serà necessari haver-ne estat avaluat positivament a partir de tasques pràctiques, com ara treballs de recerca i exposicions orals, posades en comú i debats oberts (ja explicats a l'apartat anterior). En aquesta matèria no es faran proves o exàmens teòrics.

8. Estàndards d'aprenentatge i criteris d'avaluació

Els anomenats *estàndards d'aprenentatge*⁴, escollits aquí per la seva *naturalesa transversal* a tots els criteris d'avaluació de tots els blocs, són comuns per totes les matèries del nostre departament. Val a dir que **NO** coincideixen amb la distribució que s'explicita en el Decret de Currículum. S'han reordenat de manera diferent atesa la idiosincràsia

⁴ Nota: En aquesta Programació Didàctica es distingeix entre *Estàndard d'aprenentatge* i *Criteri d'avaluació* en el sentit que el primer terme fa referència a habilitats i competències comuns a tots els criteris que els alumnes han d'assolir, mentre que el segon terme fa referència als criteris específics per a cada bloc en concret. És una decisió discrecional que s'ha pres amb la finalitat de fer més operativa i realista aquesta programació d'acord amb la concreció curricular del nostre IES.

de l'alumnat esportista (amb molt menys temps per estudiar a casa) i la seva tipologia ben peculiar. Seran els 15 següents:

1. Mostra actituds d'esforç, perseverança i responsabilitat en l'aprenentatge i la realització de tasques i activitats individuals i de grup.
2. Mostra actituds de respecte, cooperació, empatia i interès cap a totes les persones sense excepció en les seves relacions interpersonals dins i fora de l'aula.
3. Expressa les seves opinions, valoracions i sentiments de forma assertiva i respectuosa emprant un llenguatge adequat.
4. S'expressa amb claredat i s'esforça per fer-se entendre.
5. Utilitza adequadament les noves tecnologies i busca informació a internet sobre les activitats encomanades.
6. Reconeix la importància de desenvolupar valors ètico-filosòfics que contribueixin a una convivència pacífica, i que ampliiïn les possibilitats d'elecció de les persones.
7. És conscient dels problemes més habituals que solen produir-se en l'adolescència i en el camp de l'esport per als atletes CTEIB.
8. Explica i valora la dignitat de la persona que, com a ésser lliure, racional i social.
9. Entén la influència mútua que s'estableix entre l'individu i la societat.
10. Justifica i aprecia la necessitat de la crítica racional, com a mitjà indispensable per adequar els costums, normes, valors, etc., del seu entorn, als valors ètics universals que estableix la DUDH, rebutjant tot allò que atempti contra la dignitat humana.
11. Identifica amb facilitat comportaments discriminatoris (racistes, xenòfobs, sexistes, homòfobs ...).
12. Expressa la seva opinió i proposa solucions als problemes associats a la convivència escolar, sobretot, al fenomen del *bullying* o el cyber assetxament.
13. Descriu el significat i la relació existent entre els següents conceptes: democràcia, ciutadà, sobirania, autonomia personal, igualtat, justícia, representativitat, etc.
14. Dóna raons sobre l'origen històrico-filosòfic del problema dels drets de la dona, reconeixent els patrons econòmics i socioculturals que han fomentat la violència i la desigualtat de gènere.
15. Analitza informació seleccionada de diverses fonts, per tal de conèixer en què consisteixen alguns dels avenços en medicina i biotecnologia, que plantegen dilemes morals, com ara la utilització de cèl·lules mare, el clonatge i l'eugenèsia, entre d'altres.

Criteris d'avaluació *Valors ètics* de 3r i 4t d'ESO

Atès que des del *punt de vista epistemològic* el desplegament de continguts de la matèria de *Valors ètics* és substancialment assimilable per als dos cursos impartits a l'ESO (és a dir, són acumulatius), s'ha pres la decisió d'unificar (segons ítems de superació diversificats) els criteris de la matèria *Valors ètics* per a 3r i 4t d'ESO, impartits en una única sessió setmanal de 50' minuts. Aquests criteris **NO** coincideixen amb la distribució temporal que es detalla en el Decret de Currículum, atès que s'han reordenat de manera diferent segons la tipologia del nostre IES. Seran els següents:

Bloc 1. La dignitat de la persona

Criteris d'avaluació

1. Distingir a través d'exemples un concepte de persona que inclogui el reconeixement de la dignitat, racionalitat i llibertat que els permeten establir les normes d'acció pròpies i integrar valors ètics en l'estructura de la seva personalitat .
2. Distingir, a través d'exemples o estudi de casos, la conducta instintiva del comportament, i donar raons sobre la importància de responsabilitzar-se de les accions pròpies i les seues conseqüències per a redefinir el concepte de llibertat.
3. Resoldre dilemes morals utilitzant informació extreta de diferents fonts sobre grups d'adolescents en contextos diversos a fi de detectar problemes que sorgeixen en una etapa marcada per la crisi d'identitat.

Bloc 2. Les relacions interpersonals

Criteris d'avaluació

- 1.Reconèixer la funció dels agents de socialització en la construcció de la individualitat.
2. Analitzar conflictes que sorgeixen de la vida en comú i diferenciar aquells que han de tenir una resolució en l'àmbit públic (dret), dels que s'han de reglar en l'àmbit privat (ètica).
3. Analitzar altres formes de vida per mitjà de la recerca d'informació de diferents cultures i seleccionar quins valors culturals són compatibles amb el respecte dels drets de l'altre i quins no, a fi de promoure la igualtat partint de la diversitat.

Bloc 3. La reflexió ètica

Criteris d'avaluació

1. Distingir entre ètica i moral, assenyalar-ne les semblances i les diferències i valorar la importància de la reflexió ètica com un saber

pràctic necessari per guiar de forma racional la conducta de l'ésser humà cap a la seva plena realització.

2. Destacar el significat i la importància de la naturalesa moral de l'ésser humà, analitzar les seves etapes de desenvolupament i prendre consciència de la necessitat que té de normes ètiques com a guia del seu comportament.

3. Reconèixer que la llibertat constitueix l'arrel de l'estructura moral de la persona i valorar el paper de la intel·ligència i la voluntat.

4. Justificar i apreciar el paper dels valors en la vida personal i social i destacar-ne les característiques, la classificació i la jerarquia, amb la finalitat de comprendre'n la naturalesa i la importància.

5. Destaca la importància dels valors ètics, les especificacions d'aquests i la influència que exerceixen en la vida personal i social de l'ésser humà, així com la necessitat que siguin reconeguts i respectats per tothom.

Bloc 4. La justícia i la política

Criteris d'avaluació

1. Comprendre i valorar la importància de la relació entre ètica, política i justícia mitjançant la seva anàlisi i definició.

2. Reconèixer les característiques de l'estat de dret i la diversió de poders.

3. Descriure el significat dels conceptes de democràcia, ciutadà, sobirania, autonomia personal, igualtat, justícia, representativitat, etc. i la relació existent entre aquests conceptes.

4. Reconèixer la necessitat de la participació activa dels ciutadans en la vida política de l'Estat

5. Conèixer els elements essencials de la Unió Europea, les seves constitucions, i analitzar els beneficis rebuts i les responsabilitats adquirides pels estats membres.

Bloc 5. L'ètica i els drets humans

Criteris d'avaluació

1. Assenyalar la vinculació existent entre l'ètica, el dret i la justícia a través del coneixement de les semblances, les diferències i les relacions d'aquests conceptes i analitzar el significat dels termes de legalitat i legitimitat.

2. Descriure fets històrics que han influït en la conquesta dels drets humans relacionant-los amb les distintes generacions en què s'agrupen buscant informació de diverses fonts.

3. Investigar sobre l'origen de l'ONU i la firma de la DUDH com a document que reivindica el reconeixement dels drets humans universals i avaluar els problemes a què s'enfronta la seua aplicació en l'actualitat reconeixent el paper de les ONG.

Bloc 6. L'ètica, i la ciència i la tecnologia

Criteris d'avaluació

1. Analitzar a partir del visionat de pel·lícules, documentals o lectura de notícies, les implicacions ètiques del progrés científicotècnic i argumentar sobre la no-neutralitat de la investigació científica.

2. Resoldre dilemes morals plantejats a partir dels nous descobriments científics argumentant les decisions per les quals s'opta.
3. Analitzar el grau de dependència de les noves tecnologies en la vida quotidiana a través de l'estudi de casos i realitzar tasques o projectes que alerten dels riscos del seu ús indiscriminat.
4. Reconèixer a partir de pel·lícules, documentals i notícies les amenaces que per al medi ambient i la defensa dels drets humans té l'aplicació no reflexiva de l'avanç científicotecnològic.

Criteris d'avaluació Filosofia de 1r de Batxiller i Bloc 2

Com també passa en l'apartat anterior, s'ha pres la decisió d'unificar els criteris avaluatius de la matèria *Filosofia* per a 1r i bloc2, impartits en tres sessions setmanal de 50' minuts (dues hores i mitja reals), consignant-los separatament dels *estàndards d'aprenentatge*, que són comuns tant per a Batxiller de primer com de segon. Aquests criteris **NO** coincideixen amb la distribució que es detalla en el Decret de Currículum. Són més concrets i estan distribuïts en 5 blocs:

Bloc 1. El saber filosòfic

Criteris d'avaluació

1. Conèixer i comprendre l'especificitat i la importància del saber racional en general i del filosòfic en particular com a saber de comprensió i interpretació de la realitat i valorar que la filosofia és, a la vegada, un saber i una actitud que estimula la crítica, l'autonomia, la creativitat i la innovació.
2. Identificar la dimensió teòrica i pràctica de la filosofia i els seus objectius, característiques, disciplines, mètodes i funcions, i relacionar-los paral·lelament amb altres sabers de comprensió de la realitat.
3. Contextualitzar històricament i culturalment les problemàtiques analitzades, expressar per escrit les aportacions més importants del pensament filosòfic des del seu origen, identificar els principals problemes plantejats i les solucions aportades i expressar les pròpies opinions respecte a aquestes qüestions.

Bloc 2. L'ésser humà: persona i societat

Criteris d'avaluació

1. Reconèixer en què consisteix l'antropologia física, cultural i la filosofia antropològica.

2. Conèixer i explicar les implicacions filosòfiques de l'evolució i relacionar-les amb continguts metafísics i pensadors ja estudiats.
3. Reflexionar sobre les concepcions filosòfiques sobre l'ésser humà que hi ha hagut al llarg de la història, comparar les semblances i les diferències, analitzar críticament la influència del context sociocultural i valorar alguns plantejaments divergents.
4. Conèixer algunes teories filosòfiques occidentals sobre el cos humà, reflexionar-hi de forma cooperativa i argumentar els propis punts de vista.

Bloc 3. Física i Metafísica

Criteris d'avaluació

1. Reconèixer i valorar la metafísica, disciplina filosòfica que estudia la totalitat de la realitat, i distingir-la de les ciències que versen sobre aspectes particulars de la realitat.
2. Conèixer i explicar, des d'un enfocament metafísic, els principals problemes que planteja la realitat.
3. Conèixer i comparar les explicacions donades des de les grans cosmovisions sobre l'univers.

Bloc 4. Epistemologia, Lògica i filosofia de la ciència

Criteris d'avaluació

1. Explicar el problema de l'accés a la veritat, reflexionar-hi i identificar les problemàtiques i les postures filosòfiques que han sorgit al voltant de l'estudi d'aquest problema.
2. Conèixer i explicar la funció de la ciència, els models d'explicació, les seves característiques i els mètodes i la tipologia del saber científic, exposar les diferències i les coincidències de l'ideal i de la recerca científica amb el saber filosòfic, com la problemàtica de l'objectivitat o l'adequació teoria-realitat, i argumentar les pròpies opinions de forma raonada i coherent.
3. Entendre i valorar la relació entre la filosofia i la ciència.
4. Conèixer en què consisteix la lògica proposicional i apreciar-ne el valor per mostrar el raonament correcte i l'expressió del pensament com a condició fonamental per a les relacions humanes.
5. Comprendre el valor de la teoria del coneixement, la raó crítica i la lògica per introduir racionalitat a l'origen i al desenvolupament d'un projecte.

Bloc 5. Filosofia política i filosofia moral

Criteris d'avaluació

1. Identificar l'especificitat de la dimensió pràctica de la raó com a orientadora de l'acció humana.
2. Reconèixer l'objecte i la funció de l'ètica.
3. Conèixer i explicar les principals teories ètiques sobre la justícia i la felicitat i sobre el desenvolupament moral.

4. Explicar la funció, les característiques i els principals interrogants de la filosofia política, com l'origen i la legitimitat de l'Estat, les relacions individu-Estat o la naturalesa de les lleis.
5. Conèixer les principals teories i conceptes filosòfics en què s'ha basat la construcció de la idea d'*Estat* i les funcions d'aquest i valorar el paper de la filosofia com a reflexió crítica. Distingir els conceptes de *legalitat* i *legitimitat*.

Criteris d'avaluació *Història de la filosofia* de 2n Btx i Bloc 2

Com també passa en l'apartat anterior, s'ha pres la decisió d'unificar els criteris avaluatius de la matèria *Història de la filosofia* per a 2n i bloc 3, impartits en tres sessions setmanal de 50' minuts (dues hores i mitja reals), consignant-los per separat dels *estàndards d'aprenentatge*, i que al nostre parer són comuns tant per a Batxiller de primer com de segon. Aquests criteris **NO** coincideixen amb la distribució temporal que es detalla en el Decret de Currículum. Són aquests 4 blocs següents:

Bloc 1. Filosofia Antiga

Criteris d'avaluació

1. Conèixer l'origen de la filosofia a Grècia i les principals teories dels filòsofs de la *physis*.
2. Comprendre l'idealisme de Plató; analitzar la relació entre realitat i coneixement, la concepció dualista de l'ésser humà i la dimensió antropològica i política de la virtut; relacionar-ho amb la filosofia presocràtica i el gir antropològic de Sòcrates i els sofistes.
3. Entendre el sistema teleològic d'Aristòtil, relacionar-lo amb el pensament de Plató.
4. Conèixer les diferents escoles ètiques sorgides a l'hel·lenisme, com l'epicureisme, l'estoïcisme i l'escepticisme, valorar el paper que exerceixen en el context sociohistòric i cultural de l'època.

Bloc 2. Filosofia Medieval

Criteris d'avaluació

1. Explicar l'origen del pensament cristià i la trobada d'aquest pensament i la filosofia a través de les idees fonamentals d'Agustí d'Hipona dins la patristica medieval.
2. Conèixer la síntesi escolàstica de Tomàs d'Aquino, relacionar-la amb l'agustinisme platònic i valorar la seva influència en el desenvolupament de les idees i els canvis socioculturals de l'edat mitjana.

Bloc 3. Filosofia moderna

Criteris d'avaluació

1. Comprendre la importància del canvi del pensament occidental que s'esdevé durant el Renaixement, el qual anticipa la modernitat, i valorar el nou humanisme que enalteix la dignitat humana.
2. Entendre el racionalisme de Descartes, relacionar-lo amb la filosofia humanista i valorar la seva influència en el desenvolupament de les idees i els canvis socioculturals de l'edat moderna.
3. Conèixer l'empirisme de Hume i valorar la seva influència en el desenvolupament de les idees i els canvis socioculturals.
4. Comprendre l'idealisme crític de Kant, relacionar-lo amb el racionalisme de Descartes, l'empirisme de Hume i la filosofia il·lustrada de Rousseau i valorar la influència que exerceix en el desenvolupament de les idees i els canvis socioculturals de l'edat moderna.

Bloc 4. Filosofia contemporània

Criteris d'avaluació

1. Entendre el materialisme històric de Marx, relacionar-lo amb el pensament de Hegel i de Feuerbach i valorar la seva influència en el desenvolupament de les idees i els canvis socioculturals de l'edat contemporània.
2. Comprendre el vitalisme de Nietzsche, relacionar-lo amb el pensament de Schopenhauer i valorar la seva influència en el desenvolupament de les idees i els canvis socioculturals de l'edat contemporània.
3. Entendre el raciovitalisme d'Ortega y Gasset i valorar les influències que rep i la repercussió del seu pensament en el desenvolupament de les idees i la regeneració social, cultural i política d'Espanya.
4. Comprendre la teoria política de Hannah Arendt⁵, relacionar-lo amb la noció de banalitat el mal i valorar la seva influència en el desenvolupament de les idees i els canvis polítics després de la segona guerra mundial.

9. Adaptacions alumnat NESE

Les peculiaritats de l'IES CTEIB fan que l'alumnat NESE sigui estadísticament poc significatiu. El motiu és que el sistema de filtrat

⁵ Nota: aquesta pensadora, figura clau de la Teoria política del segle XX, no figura en el decret de currículum de les illes balears, però aquest Departament ha pres la decisió d'exposar-la a classe, si tenim temps disponible, atesa la seva importància.

que té el Centre (passar proves físiques rigoroses per a competicions d'alt nivell) obliga a establir barems mínims de matriculació —fixats per la Conselleria d'Esports, de qui en depenen— que no es donen a la resta de centres públics de Secundària. Això fa que determinades tipologies d'alumnat NESE o amb hàndicap cultural, molt abundants a d'altres instituts, siguin gairebé irrellevants al nostre IES.

Això no vol pas dir, però, que no existeixin diversos tipus de estudiants que tenen dificultats. També n'hi ha.

En conseqüència, dins els diversos grups-aula de Filosofia i Valors Ètics, tant a ESO com a Batxillerat, l'objectiu fonamental del docent serà atendre les necessitats educatives de tot l'alumnat sense exclusions. Per això, l'atenció a la diversitat es convertirà en un aspecte característic de la pràctica docent. Les estratègies, concretament, que farem servir seran les següents:

- Demostrar-li nostre interès i desig per ajudar-lo en tot el possible.
- Establir criteris concrets per fer la feina, avaluant-lo segons el seu progrés i no amb els estàndards de la resta dels grups-aula.
- Motivar-lo per què facin preguntes a classe i participin més activament.
- Realitzar fitxes amb feines adaptades per fer a classe al mateix temps que els seus companys.
- Reducció de continguts, pactat amb el DO en reunions de periodicitat variable.

Aquesta atenció començarà ja des del moment d'aplicar i concretar al màxim el currículum d'Ètica i Filosofia a les necessitats del grup en qüestió. Un aspecte molt positiu del nostre Centre és que comptem amb unes *ratios* globals força baixes (sobretot a Batxillerat –no més de 18- i als blocs –no més de 10-), de forma que l'atenció particularitzada és un fet normal al Centre, i és —per si mateixa— una diversificació: la individualització de l'ensenyament.

Tot i això, però, també comptem amb alumnat amb dificultats d'aprenentatge o retard lleu (més important a ESO, que no pas a Batxillerat).

Per això, es comptarà amb l'existència d'un currículum diversificat, que inclourà activitats variables de reforç i d'ampliació, segons les necessitats educatives de cada alumne. Per aconseguir-ho es comptarà amb diverses estratègies, com ara:

- L'agrupació flexible de l'alumnat d'acord amb el tipus d'activitat.
- La pluralitat de tècniques i modalitats de treball.
- La diversificació de materials i recursos.
- La diversificació dels instruments d'avaluació.
- L'augment o la disminució del ritme de presentació dels continguts.
- L'ampliació o reducció de contingut, segons la capacitat de l'alumnat.
- L'ajut dels professors de suport d'àmbit, si s'escau.

En qualsevol cas, quan es detectin situacions excepcionals que exigeixin mesures d'atenció a alumnat NESE s'informarà al Departament d'Orientació i a l'Equip Educatiu, de manera que juntament amb els Tutors respectius i les famílies s'adoptin les iniciatives que es considerin més escaients en cada cas.

10. Activitats complementàries

Com cada any, el nostre centre participa a les Olimpíades de Filosofia que organitza la UIB, com també assistim al Curs de Pensament i Cultura Clàssiques organitzat per la Fundació La Caixa. Ambdues activitats són reforçades amb la obtenció per part dels alumnes participants d'una puntuació de 0'5 punts a la nota trimestral.

El criteri, però, serà *evitar el màxim possible* la realització d'activitats complementàries o extraescolars per un motiu molt important: perdre hores lectives degut a la quantitat important d'hores de classe per

competicions en que s'abstenen (alguns fins a tres setmanes seguides, principalment els alumnes tenistes i els regatistes).

11. Seguiment de la Programació

El seguiment de la Programació significa que cal també avaluar la nostra tasca com a docents, com hem apuntat ja a l'apartat 6, pàgina 29, d'aquest document.

Per això, hem de tenir en compte l'opinió d'altres companys professors i l'opinió dels alumnes. Així, doncs, aquest disseny haurà de ser avaluat durant el curs per tal de reajustar-lo en el seu plantejament d'acord amb el rendiment de l'alumnat, la temporalització inicial, o els imprevistos –força habituals- que puguin sorgir (vagues, absències molt llargues per competicions esportives d'una part molt significativa del grup-classe, etc). Per aquest motiu, es contemplaran reajustaments de la Programació en tres moments diferents:

Inicial. Per tal d'incorporar les modificacions d'acord amb els ajustaments que es derivin de la incorporació tardana d'alumnes durant el curs, i els resultats obtinguts a l'avaluació d'objectius.

Nadal. Per tal d'acomodar les unitats didàctiques al temps desenvolupat, als resultats trimestrals obtinguts per l'alumnat, i a les exigències imprevistes de les activitats preparatòries de Nadal.

Pasqua. Per tal de reajustar els continguts desenvolupats fins al moment a les unitats didàctiques, d'acord amb la rapidesa o lentitud d'execució de les diferents activitats, tenint en compte la tasca final i d'acord amb els resultats trimestrals obtinguts per l'alumnat. En aquest moment, es reubicaran les unitats didàctiques tenint en compte el temps que quedi per a la finalització del curs acadèmic.

Aquests terminis poden ser contínuament revisats si es creu convenient al llarg del curs acadèmic, de manera que es pugui revisar tot el procés les vegades que faci falta.

11. Prevenció de violències

Es farà especial esment a la detecció preventiva de situacions de violència masclista, violència de gènere, violència racista, violència LGTB, violència ètnica, o assetjament de qualsevol mena. El fet de romandre moltes hores al Centre degut a competicions o entrenaments, fa necessària la coordinació entre el professorat i els entrenadors esportius per tal de detectar possibles situacions genèriques de violència dels àmbits anteriorment esmentats.

Per això, hem de tenir en compte l'opinió d'altres companys mestres de cada equip docent i l'opinió dels alumnes dels grups matriculats, cara a la detecció de casos, tant de casos sospitosos on l'alumnat potencialment afectat pugui manifestar símptomes de violència o assetjament LGTB, racista, de gènere o de qualsevol altre mena. El procediment serà, per ordre: 1. S'informarà immediatament als entrenadors esportius respectius; 2. S'informarà als pares si els fets són reincidents; 3. Es comunicarà per escrit a la Orientadora i finalment, si és un cas més greu, 4. a la Direcció del centre. Totes les accions d'aquest apartat seran coherents amb el que disposa del Pla de Convivència propi del IES CTEIB i, en cap cas, entraran en contradicció amb les seves directrius.

Reflexions finals

Aquesta Programació roman susceptible de totes les possibles modificacions durant el curs, de manera que els seus components puguin ser redefinits en tot moment. En qualsevol cas, però, cada curs acadèmic es modificarà en funció de l'alumnat, el professorat, els grups, les noves matèries i la tipologia dels recursos disponibles.